

VILIJEM DITRIH

NAPOLEONOVE PIRAMIDE

Sa engleskog preveo Uroš Tomić

Beograd, 2007.

PRVO POGLAVLJE

Čitavu nevolju pokrenula je sreća na kartama, i moje uključenje u suludu invaziju koja je delovala kao izlaz iz nje. Dobio sam malo, a skoro izgubio život, te zato naučite lekciju: kockanje je porok.

Kockanje je, takođe, zavodljivo i dolazi čoveku prirodno, rekao bih, poput disanja. Zar nije sam dolazak na ovaj svet kocka, zar sudbina ne odlučuje nasumice koja će beba postati prošnjak, a koja kralj? U godinama nakon Francuske revolucije uložili su jednostavno postali još viši – ambiciozni advokati vladali su kao privremeni diktatori, a siroti kralj Luj izgubio je glavu. Tokom Vladavine terora duh giljotine učinio je svačije postojanje pitanjem sreće. Potom je, sa smrću Robespjera, naišlo ludilo olakšanja, pa su zaneseni parovi plesali na grobnicama groblja Sen-Sulpis uz zvuke novog ritma, nazvanog *valcer*. Sada, skoro tri godine kasnije, nacija se navikla na rat, izopačenost i stalnu potragu za zadovoljstvima. Skromnost je zamenjena sjajnim uniformama, čednost žena dubokim dekolteima, a zaplenjeni dvorovi ponovo su naseljeni, ovoga puta kao intelektualni saloni i odaje za zavodjenje. Iako je pripadanje plemstvu i dalje zločin, revolucionarno bogatstvo ipak je počelo da stvara jednu novu aristokraciju. Pojavila se klika samoproklamovanih „divnih žena“ koje se šepure Parizom hvaleći se svojom „drskom luksuznošću usred narodne bede“. Priređuju se balovi koji se rugaju giljotini, na kojima dame nose crvene trake na vratovima. Grad broji četiri stotine kockarnica, od kojih su neke toliko skromne da gosti donose sopstvene stolice na rasklapanje, a druge toliko bogate da se predjela služe na pričesnim pladnjevima a nužnici se nalaze unutar zgrade. Moji američki prijatelji sa kojima se dopisujem obe ove prakse smatraju podjednako skandaloznim. Kocke i karte lete na sve strane: igraju se *šestice*, *31*, *faraon*, *biribi*. Istovremeno, vojska kruži granicama Francuske, inflacija je zastrašujuća, a korov raste u napuštenim

vrtoanima Versaja. Stoga je rizikovati novac igrajući na devetku u *francuskoj bakari* izgledalo u isti mah prirodno i budalasto kao i sam život. Kako sam mogao znati da će me kockanje dovesti sve do Bonaparte?

Da sam bio naklonjen sujeverju, možda bih zapazio da je tadašnji datum, 13. april 1798. godine, padao u petak. No, ipak, u revolucionarnoj Francuskoj bilo je proleće, što je značilo da je po novom kalendaru Direktorijuma bio dvadeset četvrti dan meseca žerminala šeste godine, i do sledećeg dana odmora bilo je još šest dana, a ne dva.

Da li je ijedna reforma bila jalovija od ove? Nova vlada arogantno je odbacila hrišćanstvo, što je značilo da je trajanje sedmica produženo na deset dana, umesto dotadašnjih sedam. Namera ove revizije bila je da se papški kalendar zameni jedinstvenom alternativom od dvanaest meseci od po trideset dana, osnovanom na sistemu drevnog Egipta. U sumorno vreme 1793. godine, Biblije su uništavane i od njih pravljeni papirni šaržeri za puške, a sada je i biblijska sedmica giljotinirana, pa je svaki mesec podeljen na tri *dekade* od deset dana, a godina je počinjala sa jesenjom ravnodnevicom. Dodato je pet do šest odmora da bi se novi idealizam izjednačio sa našom solarnom orbitom. Ne zadovoljavajući se samo promenama u kalendaru, vlada je uvela i novi metrički sistem za težinu i ostala merenja. Postojali su i predlozi da se uvede i novo merenje vremena od tačno sto hiljada sekundi svakog dana. A gde je nestao razum?! Rezultat svih ovih promena bio je da nam je svima, čak i meni – naučniku amateru, istraživaču struje, preduzimaču, strelcu i idealisti demokrati – nedostajala nedelja. Novi kalendar bio je ona vrsta logične ideje koju drugima nameću pametni ljudi koji potpuno zanemaruju moć navike, osećanja i ljudske prirode, na taj način predviđajući propast Revolucije. Zvučim li kao prorok? Da budem iskren, u to vreme još uvek nisam bio navikao da na tako proračunat način razmišljam o javnom mnjenju. Tome će me naučiti sam Napoleon.

Ne, moje misli su bile fokusirane na odbrojavanje karata na kockarskom stolu. Da sam bio ljubitelj prirode, možda bih napustio kockarske salone i zaputio se da uživam u prvim crvenim pupoljcima i zelenom lišću proleća, da posmatram mlade dame u šetnji Tiljerijem, ili bar kurve na poslu u Bulonjskoj šumi. Ipak, ja sam odabrao kockarnice Pariza, tog veličanstvenog i ujedno prljavog grada parfema i zagađenja, spomenika

i blata. Moje proleće sastojalo se od treperenja sveća, moje cveće bile su kurtizane tako opuštenih dekoltea da su njihove bliznakinje većito bile na ivici bekstva, a moje društvo sačinjavali su novodemokratski parovi političara i vojnika, obeščašćenih plemića i trgovaca skorojevića: sve građani jednaki pred zakonom. A ja, Itan Gejdž, bio sam u takvim salonima američki predstavnik granične demokratije. Zahvaljujući nekadašnjem šegrtovanju kod pokojnog i slavnog Bendžamina Frenklina, uživao sam neku vrstu posebnog statusa. Naučio me je dovoljno o struji da mogu da zabavljam okupljeno društvo pregibajući cilindar kako bih stvorio trenje i elektricitet na belim rukama lepih žena, nakon čega bih čikao muškarce da se okušaju u poljupcu koji bukvalno izaziva šok. Nešto moje slave poticalo je od streličarskih predstava koje su imale za zadatak da predstave preciznost američke puške duge cevi: smestio bih šest pušćanih zrna u kalajisani tanjir sa udaljenosti od dvesta koraka, a uz malo sreće, često bih sa udaljenosti od pedeset koraka uspeo da otkinem pero sa šešira ponekog skeptičnog generala. Imao sam nešto malo prihoda od pokušaja da omogućim sklapanje trgovinskih ugovora između ratom obuhvaćene Francuske i moje sopstvene neutralne nacije u povelju, što je bio zadatak zastrašujuće otežan navikom revolucionarne države da otima američke brodove. Ono što nisam posedovao bila je neka suštinska svrha života van zabave nastale svakodnevnim postojanjem: bio sam jedan od onih neženja koji su na šarmantan način lutali Parizom, u očekivanju početka njihove budućnosti. Nisam, naravno, imao ni dovoljno novca da se izdržavam u Parizu koji je jela inflacija. Stoga sam pokušavao da svoje prihode povećam uz pomoć Fortune.

Naša domaćica bila je promišljeno tajanstvena madam D'Liberte, jedna od onih preduzimljivih i ambicioznih lepotica koje su izronile iz revolucionarne anarhije zaslepljujući svojom umešnošću i voljom. Ko je mogao i pretpostaviti da žene umeju biti tako ambiciozne, tako mudre, tako zanosne? Izdavala je naredbe poput kakvog narednika, a opet, koristila je novu modu i klasične haljine da naglasi svoje ženske čari tkanihama tako prozirnim da je znalac umeo otkriti među njima tamni trougao njenog Venerinog hrama. Bradavice su provirivale iznad njenog dekoltea poput vojnika iz rovova, zacrvenjene rumenilom za slučaj da neko otprve ne primeti njihovu smelost. A jedna druga gospođica hodala je unaokolo

potpuno otkrivenih grudi, kao voće na drvetu. Je li onda bilo čudno što sam rizikovao povratak u Pariz? Ko može da ne voli grad koji ima tri puta više vinara od pekara? Ne želeći da ih nadmaše žene, neki od kicoša nosili su kravate našušurene sve do donje usne, frakove sa šlepovima koji su im dostizali do kolena, papuče fine poput mačjih šapa, i zlatne svetlucave minduše u ušima.

„Vašu lepotu zasenjuje jedino vaša pamet“, rekao je jedan pijani gost madam D’Liberte, trgovac umetničkim delima Pjer Kanar, pošto mu je ona zabranila da pije rakiju. To je bila kazna jer je prosuo piće po njenom novom orijentalnom tepihu, koji je preplatila uništenim rojalistima kako bi postigla taj suptilni izgled istanjenosti koji je nemoguće kopirati, a koji oglašava škrtačko poreklo bogatih.

„Komplimenti neće očistiti moj tepih, mesje.“

Kanar se uhvatio za srce. „A vašu pamet zasenjuje vaša snaga, snagu tvrdoglavost, a tvrdoglavost vaša okrutnost. Nema više rakije? Kada je žena toliko tvrda srca, mogao bih alkohol kupiti i od muškarca!“

Ona se samo prezrivo nasmejala. „Zvučite kao naš najnoviji vojni junak.“

„Mislite na mladog generala Bonapartu?“

„Svinja sa Korzike. Kada je briljantna Žermena de Stel upitala tog skorojevića kakvoj ženi bi se najviše divio, Bonaparta je odgovorio: ‘Onoj koja najbolje održava kuću.’“

Društvo se grohotom nasmejalo. „Zaista!“ uzviknuo je Kanar. „On je Italijan i zna gde je ženama mesto!“

„Ona je zato pokušala ponovo, i upitala ga koja žena je najcenjenija među svojim polom. Kopile je odgovorilo: ‘Ona koja rodi najviše dece.’“

Svi smo se valjali od smeha, ali to je bio smeh nastao iz osećanja nelagode. Jer, zaista, kakvo je mesto žene u revolucionarnom društvu? Ženama su data prava, čak i razvoda braka, ali odskora slavni Napoleon je bez sumnje bio samo jedan od hiljadu reakcionara koji bi više voleli da im se ta prava oduzmu. I, kada smo već kod toga, kakvo je zapravo mesto muškarca u revoluciji? Kakve veze ima racionalnost sa seksom i roman- som, te dve najveće francuske strasti? Kakve veze ima nauka sa ljubavlju, ili jednakost sa ambicijom, ili sloboda sa osvajanjem žena? Svi smo slepo napipavali put te šeste godine nove republike.

Madam D'Liberte je u zakup uzela čitav prvi sprat iznad prodavnice bižuterije, opremila ga nameštajem kupljenim na kredit, i otvorila u takvoj žurbi da sam mogao namirisati lepak za tapete izmešan sa kolonjskom vodom i duvanskim dimom. Na divanima su parovi prepletali udove. Somotske zavese pozivale su na čulne senzacije. Novi klavir, mnogo moderniji od aristokratskog klavsena, pružao je podlogu mešavine simfonijskih i patriotskih melodija. Elegantni mladići, prijateljske noći, oficiri na odsustvu, trgovci u pokušaju da impresioniraju tračere, pisci, naduvene birokrate, doušnici, žene u potrazi za strateškim brakom, razbaštinjeni naslednici; bilo je tu svakakvih. Oko stola bili su se skupili: političar koji je pre samo osam meseci trunuo u zatvoru, pukovnik koji je u revolucionarnom osvajanju Belgije izgubio ruku, trgovac vinom koji se bogatio dostavljajući vino restoranima čiji su vlasnici izgubili poslove kod svojih aristokrata, i jedan kapetan iz Bonapartine italijanske armije, koji je pljačkom stečen novac trošio naglo kako ga je i stekao.

I, naravno, ja. Radio sam kao Frenklinov sekretar tokom poslednje tri godine njegovog boravka u Parizu neposredno pre Francuske revolucije, vratio se potom u Ameriku zarad doživljaja u trgovini krznom, zaradio nešto malo novca kao agent za prekomorsku trgovinu u Londonu i Njujorku u vreme najjače Vladavine terora, a sada sam se vratio u Pariz s nadom da će mi tečno znanje francuskog jezika pomoći da dobijem ugovore za drvenu građu, konopac i duvan sa Direktorijumom. Tokom rata uvek postoji mogućnost sticanja imetka. Takođe sam se nadao sticanju poštovanja i kao „električar“ – što je bila nova, egzotična reč – i kroz nastavljanje Frenklinove ljubopitljivosti povodom misterija masonerije. On mi je bio naznačio da bi masoni mogli imati neku praktičnu primenu. I zaista, bilo je onih koji su tvrdili da su i same Sjedinjene Države osnovali masoni sa nekom tajnom, još neotkrivenom svrhom, i da je naša nacija zapravo nacija sa misijom. Ali avaj, znanje o masonima zahtevalo je naporne i dosadne korake prema napredovanju u stepenima. Britanska blokada sprečila je moje planove povodom trgovine. A jedna stvar koju revolucija nije promenila bila je veličina i ritam francuske neumoljive birokratije: bilo je lako obezbediti prijem, ali skoro nemoguće dobiti ikakav konkretan odgovor. Shodno tome, između takvih razgovora imao

sam podosta vremena da sledim druga svoja interesovanja, kao na primer kockanje.

Bio je to dovoljno prijatan način da se provede več. Vino je bilo ukusno, sirevi veoma kvalitetni, a pri svetlosti sveća svako muško lice činilo se izvajanim, a svaka žena bila je lepota.

Moj problem tog petka trinaestog nije bio što sam gubio novac, već naprotiv, što sam ga dobijao. U to vreme revolucionarni *asignati* i *magnati* već su postali bezvredni, papirno smeće i retko prisutna vrsta. Stoga se moja osvojena gomila sastojala ne samo od zlatnih i srebrnih franaka već i jednog rubina, tapije na napušteno imanje u Bordou koje nisam imao nikakvu nameru da posećujem pre nego ga predam nekom drugom, i drvenih čipova koji su obećavali obroke, flašu pića ili ženu. Svoj put ka meni na zelenoj čoji stola pronašao je čak i pokoji ilegalni Lujev zlatnik. Sreća mi je toliko išla naruku da me je pukovnik optužio da hoću da mu otkinem i onu preostalu ruku, trgovac vinom je žalio što ne može da me napije do nesvesti, a političar je želeo da mu otkrijem koga sam podmitio.

„Ja samo brojim karte na engleskom jeziku“, pokušao sam da se našalim, mada je šala bila loša jer je Engleska, navodno, bila sledeća zemlja koju je Napoleon, upravo se vrativši u Francusku nakon trijumfa u Italiji, nameravao da osvoji. On se bio ulogorio negde u Bretanji, posmatrajući kišu i čekajući da mu se britanska mornarica ukloni sa puta.

Kapetan je izvukao kartu, malo razmišljao, pa pocrveneo, na koži su mu se jasno čitale misli. Podsetio me je na priču o odsečenoj glavi Šarlote Kordej, koja je navodno pocrvenela od indignacije kada ju je dželat ošamario pred gomilom. Otada se vodila naučna debata o tačnom trenutku smrti, a doktor Ksavijer Bišo preuzimao je leševe sa giljotine i pokušavao da im strujom reanimira mišiće, onako kako je to Italijan Galvani radio sa žabama.

Kapetan je želeo da udvostruči ulog, ali ga je prazna torbica sprečavala. „Amerikanac je uzeo sav moj novac!“ Ja sam u tom trenutku delio karte, i on me je pogledao u oči. „Kredit, mesje, za odvažnog vojnika.“

Nisam bio u raspoloženju da krećem u rat sa kockarom uzbuđenim zbog ruke koju u tom trenutku ima.

„Obazrivi bankar zahteva jemstvo.“

„Šta, mog konja?“

„Ne treba mi konj, ovdje u Parizu.“

„Moje pištolje, mač?“

„Molim vas, ne želim da budem saučesnik u vašem beščašću.“

On se nadurio, vireći ponovo u svoje karte. Odjednom ga je pogodila iznenadna inspiracija koja znači samo nevolju za svakoga u bizini. „Moj medaljon!“

„Šta?“

Izvukao je veliki i težak medaljon koji mu je sakriven visio na grudima ispod košulje. Bio je to zlatni disk sa rupicama u sredini, po kome je bila ugravirana čudna šara linija i udubljenja, ispod koga su se poput grana širile dve duge niti. Medaljon je izgledao grubo i staro, kao da je iskovan na nakovnju samog boga Tora. „Našao sam ga u Italiji. Pogledajte samo tu težinu i starinu! Tamničar od koga sam ga uzeo rekao mi je da potiče od same Kleopatre!“

„Poznavao je damu?“ upitao sam suvo.

„To mu je rekao grof Kaljostro!“

Ova rečenica je u meni probudila znatiželju. „Kaljostro?“ Čuveni iscelitelj, alhemičar i bogohulnik, nekada omiljena ličnost svih evropskih dvorova, bačen je u tamnicu u papinoj tvrđavi San Leo, gde je u ludilu umro 1795. godine. Revolucionarne trupe osvojile su tvrđavu prošle godine. Umešanost poznatog alhemičara u aferu *Ogrlice* koja se odigrala pre više od deset godina pomogla je da do Revolucije dođe i brže nego što se mislilo jer je monarhija ispala gramziva i budalasta. Marija Antoaneta je prezirala iscelitelja, i nazivala ga je većem i prevarantom.

„Grof je pokušao da iskoristi ovaj medaljon kao mito, da bi pobegao iz zatočeništva“, nastavio je kapetan svoju priču. „Tamničar ga je jednostavno prisvojio, a ja sam ga, kada smo osvojili tvrđavu, uzeo od njega. On možda ima i moć, a veoma je star, i prenosi se vekovima sa vlasnika na vlasnika. Prodaću vam ga za...“ bacio je pri tom pogled na svoju osvojenu gomilu, „za hiljadu srebrnih franaka.“

„Kapetane, šalite se sa mnom. Zanimljiva je to tričarija, ali...“

„Poreklom je iz Egipta, tamničar mi je to rekao! Ima svetu vrednost!“

„Iz Egipta, kažete?“ neko je progovorio predućim glasom poput velike mačke, gradskim naglaskom, lenjo i kao da se zabavlja. Podigao sam

pogled i ugledao grofa Alesandra Silana, aristokratu francusko-italijanskog porekla koji je u Revoluciji izgubio pravo bogatstvo, i za koga se pričalo da pokušava da stekne novo postavši demokrata, igrajući zamršene i paklene uloge u diplomatskim intrigama. Šuškalio se da je Silano bio pion ponovo postavljenog francuskog ministra spoljnih poslova, Talejrana. Takođe se sam izjašnjavao kao proučavalac drevnih tajni, sledeći učenja Kaljostra, Kolmera ili Sen Žermana. Neki su šaputali da je svoje mesto u novoj vladi zaslužio zahvaljujući crnoj magiji. A on je cvetao usred takvih misterioznih tračeva, blefirao na kartama tvrdeći da mu sreći u kocki pomaže i čarobnjaštvo. Ipak je gubio isto koliko je i dobijao, pa niko nije zapravo znao da li bi trebalo da ga uzima za ozbiljno.

„Da, grofe“, rekao je kapetan. „Bar bi vi trebalo da prepoznajete vrednost ovog medaljona.“

„Zaista?“ Seo je za naš sto sa svojim uobičajenim apatičnim dostojanstvenim držanjem. Jake crte njegovog lica delovale su sumorno, imao je senzualne usne i tamne oči, teške obrve i neku lepotu grčkog jarećeg poluboga Pana. Žene je opčinjavao poput čuvenog Mezmera, koji je na njih bacao čini nazvane hipnoza.

„Mislio sam na vaš položaj u Egipatskom ritualu.“

Silano je klimnuo glavom. „I na moje vreme provedeno u Egiptu. Vi ste kapetan Belerd, zar ne?“

„Poznajete me, mesje?“

„Samo po čuvenju, kao hrabrog vojnika. Pažljivo sam pratio vesti iz Italije. Ukoliko biste mi učinili tu čast, pridružio bih se igri.“

Kapetanu je sve ovo laskalo. „Naravno.“

Silano je seo za sto, a žene se polako počese okupljati oko stola, privučene njegovom reputacijom vrlig ljubavnika, spretnog borca u dvobojima, kockara i špijuna. Za njega se takođe pričalo i da pripada Kaljostrovom obeščašćenom Egipatskom ritualu slobodnih zidara, bratskim ložama koje primaju i ženske članove. Ove jeretičke lože bavile su se raznim crnomagijskim obredima, i unaokolo su kružile sočne priče o mračnim ceremonijama, orgijama i bizarnim žrtvovanjima. Možda je nekih deset procenata svih tih priča bilo istinito. Pa ipak, za Egipat se govorilo da je izvor drevne mudrosti, i mnogo je mistika tvrdilo da su otkrili moćne tajne prilikom tajanstvenih hodočašća u ovu staru zemlju. Usled toga, u modi su stalno

bile starine potekle od nacije nedostupne većini Evropljana nakon što su Egipat osvojili Arabljani pre trinaest vekova. Za Silana se verovalo da je učio u Kairu, u vreme pre nego što je vladajuća dinastija Mameluka počela da se obračunava sa trgovcima i učenjacima.

Sada je kapetan uporno klimao glavom kako bi obezbedio potpunu Silanovu zainteresovanost. „Tamničar mi je kazao da ove niti na kraju medaljona mogu pokazati put ka velikoj moći! Učen čovek poput vas, grofe, svakako bi umeo da pronikne u tu misteriju.“

„Ili da plati za običnu tričariju. Dajte da ga pogledam.“

Kapetan je podigao medaljon sa grudi. „Pogledajte koliko je star.“

Silano ga je uzeo u ruku, pružajući dugačke, jake prste jednog mačeva-oca, a zatim počeo da ga okreće u šaci. Disk je bio nešto veći od pričesnog hleba. „Nije dovoljno lep za Kleopatru.“ Kada je približio medaljon sveći, svetlost počeo da sija kroz rupice na zlatu. Urezana linija pružala se čitavim prečnikom kruga. „Kako znate da potiče iz Egipta? Po izgledu može biti bilo čiji: asirski, astečki, kineski, čak italijanski.“

„Ne, ne, star je preko hiljadu godina! Ciganski kralj mi je rekao da ga potražim u tvrđavi San Leo gde je Kaljostro umro. Iako neki kažu da je i dalje živ, da je guru u Indiji.“

„Ciganski kralj. Kleopatra.“ Silano mu je polako pružio medaljon. „Mesje, trebalo bi da postanete pisac. Daću vam dvesta srebrnih franaka za njega.“

„Dvesta!“

Plemić je samo slegnuo ramenima, i dalje ne skidajući pogled sa medaljona.

Mene je zaintrigiralo Silanovo interesovanje. „Rekli ste da ćete ga prodati meni.“

Kapetan je klimnuo glavom, nadajući se da smo obojica upali u zamku cenkanja. „Zaista! Možda medaljon potiče od faraona koji je mučio Moj-sija!“

„Zato ću vam dati trista franaka.“

„Ja vam nudim petsto“, rekao je Silano.

Uvek jako želimo ono što drugi žele. „Daću vam sedamsto pedeset“, odgovorio sam na to.

Kapetan je gledao čas u jednog, čas u drugog.

„Sedamsto pedeset franaka i ovaj *assignat* na hiljadu livara“, dodao sam.

„Što zapravo znači sedamsto pedeset franaka i papir tako besmisleno naduvene vrednosti da bi mogao njime obrisati zadnjicu“, suprotstavio se Silano. „Ja vam nudim punih hiljadu franaka, kapetane.“

Do cene koju je tražio došlo se tako brzo da je kapetan postao sumnjičav. Poput mene, i on se pitao otkud toliko Silanovo interesovanje. Ponuđeni novac vredeo je više od običnog zlata. Izgledalo je kao da se premišlja da li da vrati medaljon u košulju.

„Već ste mi ponudili medaljon za hiljadu franaka“, rekao sam. „Kao časnog čoveka molim vas, izvršimo zamenu, ili napustite igru. Ja ću vam isplatiti punu sumu, i ponovo je osvojiti od vas u roku od jednog sata.“

Sada sam ga izazvao. „U redu“, rekao je, vojnik u odbrani svog standarda. „Zaigramo ovu ruku, i još nekoliko, i ja ću ponovo osvojiti medaljon od vas.“

Silano je beznadežno uzdahnuo posmatrajući nas i naše časno nadmetanje. „Bar mi podelite kartę“. Izenadilo me je što je tako lako odustao. Možda je samo želeo da pomogne kapetanu podižući cenu medaljona. Ili je pak verovao da ga može dobiti na kocki.

Ukoliko je bilo tako, onda se silno razočarao. Te večeri sreća mi je bila do kraja naklonjena. Vojnik je povukao jedanaesticu, a onda izgubio tri deljenja jer se kladio protiv izgleda, suviše lenj da isprati koliko je štihova podeljeno. „Prokletstvo“, promrmljao je najzad. „Imate đavolsku sreću. Toliko sam para izgubio da ću se morati vratiti u borbu.“

„Bar nećete morati da gubite vreme na razmišljanje o stvarima.“ Okačio sam medaljon oko vrata dok me je vojnik namršteno posmatrao, a potom sam ustao da nađem čašu i pokažem svoj dobitak damama, poput izložene radinosti na seoskim vašarima. Kada sam popio nekoliko pića, metal je počeo da mi smeta, pa sam ga sakrio ispod košulje.

Prišao mi je Silano.

„Vi ste Frenklinov čovek, zar ne?“

„Imao sam čast da budem u službi tog državnika, da.“

„Onda ćete možda umeti da shvatite moje intelektualno interesovanje. Ja sam kolekcionar antikviteta. Još uvek bih kupio medaljon od vas.“

Ali avaj, kurtizana sa primamljivim imenom Minet, ili Mačkica, već mi je šapnula na uvo koliko mi novi medaljon lepo stoji. „Poštujem vašu ponudu, mesje, ali upravo nameravam da drevnu istoriju pretresem u odajama jedne lepe dame.“ Minet je otišla ispred mene da zagreje stan.

„Razumljiv poduhvat. Pa, ipak, mogu li vas posavetovati - potreban vam je pravi stručnjak. Taj čudni medaljon ima zanimljiv oblik, sa intrigantnim oznakama. Oni koji su se bavili proučavanjem drevnih veština...“

„Umeće da cene koliko mi znači moj novi dobitak.“

Nagnuo se još bliže. „Mesje, moram insistirati. Platiću vam duplo.“

Nije mi se dopala njegova upornost. Moju američku osetljivost uznemiravalo je njegovo superiorno ponašanje. Pored toga, ako ga je Silano toliko želeo, mora da je medaljon vredio još više. „A mogu li ja insistirati da me prihvatite kao poštenog pobednika u kartama, i naglasiti vam da moja pomoćnica, koja takođe ima veoma zanimljiv oblik, obezbeđuje upravo onu stručnost koja je meni potrebna?“ Naklonio sam se i otišao pre nego što je stigao da odgovori.

Međutim, odmah za njim presreo me je kapetan, sada već potpuno pijan. „Nije mudro odbiti Silana.“

„Mislio sam da ste kazali da je medaljon veoma vredan, po rečima tog vašeg ciganskog kralja i papskog tamničara?“

Vojnik se zlobno nasmešio. „Takođe su mi rekli i da je medaljon uklet.“

DRUGO POGLAVLJE

Bio je to žaljenja vredan pokušaj verbalne osvete. Naklonio sam se madam D'Liberte i otišao, izlazeći u noć, maglovitu od novih industrijskih isparenja. Na zapadu se nazirao crvenkasti odsjaj mlinova u pariskim predgrađima, pravih vesnika mehaničke ere na čijem smo se pragu nalazili. Lučonoša je stajao kraj vrata nadajući se zaradi, a ja sam čestitao sebi što me sreća i dalje prati. Crte lica bile su mu sakrivene kapuljačom, ali se moglo nazreti da mu je koža tamnija od evropske: Marokanac, pretpostavio sam, u potrazi za poslom kakvi su danas dostupni imigrantima. Lako se naklonio i progovorio sa jakim arapskim akcentom: „Izgledate kao srećan čovek, mesje.“

„A nadam se večeras još većoj sreći. Hteo bih da mi osvetliš put do mog stana, a potom do adrese jedne dame.“

„Dva franka?“

„Dobićeš tri ako izbegnemo blato.“ Kako je divno biti pobednik.

Svetlost je bila neophodna jer je Revolucija izazvala strast za svačim osim za održavanjem ulica i popravkom kaldrme. Odvodi su bili zapušeni, ulične svetiljke uglavnom ugašene, a rupe na ulicama su se postepeno ali stalno povećavale. Ni od kakve pomoći nije bila ni činjenica da je nova vlada promenila imena hiljadama ulica, nazivajući ih po junacima revolucije, pa se sada svako lako gubio. Zato me je moj vodič poveo kroz noć, sa svetiljkom na motki koju je pridržavao sa obe ruke. Primetio sam da je motka bila izrezbarena složenim sistemom šara, ivice su imale rebra radi lakšeg držanja a svetiljka je visila okačena o kuku u obliku zmijske glave. Usta reptila držala su dršku fenjera. Umetnički rad, pomislio sam, svakako iz domovine mog lučonoše.

Prvo sam otišao do svog stana, da ostavim većinu dobitka u neko tajno spremište. Znao sam da nije mudro nositi čitavo malo bogatstvo u odaje